

ELS PERFUMS DEL MÓN

L'obra de Blai Bonet és d'una potència enlluernadora

Text: **Andreu Gomila**

Pocs poetes del segle XX -de tots els segles- han sabut dotar els seus versos d'un perfum de tan gran capacitat evocadora com els de Blai Bonet. Desprenen la pesantor dels carrers estrets del Raval barceloní més salvatge, la frescor del mar d'un migdia d'estiu, les aromes de la flor de l'ametller, de moradriu, d'espígol, d'herba humida del final de l'hivern i del principi de la primavera, l'agror de la por, la salabror del sexe, la dolcesa i amargor dels records. No debades, Jaume Vidal Alcover deia que la poesia de l'escriptor de Santanyí havia perfumat tota la seva vida. Malauradament, però, unes gotes de Blai Bonet costen tant de trobar com un bolet en la Catalunya de la sequera. Fa deu anys, quan el poeta va morir, algú va decidir que a ningú no li interessava la seva creació literària. Ni parlar-ne de l'edició de les obres completes -tot i que ara sembla que la cosa es desencallarà- i encara menys de la reedició dels seus volums, en prosa o en vers. Només la feina

artesanal de petits segells de Mallorca -Ensiola, El Gall, Mixtàlia-, algun estudiós -Margalida Pons, sobretot- i algun amic han evitat la descatalogació d'un dels autors més importants dels últims cent anys. I ara els direm, amb total humilitat, per què és tan important Blai Bonet.

Hi ha un cert consens a l'hora d'assenyalar Carles Riba i J.V. Foix com els dos poetes més rellevants del segle passat en llengua catalana. Si la lírica no estigués tan estigmatitzada i la gent que manega la cultura d'aquest país no fos tan ignorant, segurament podríem dir sense embuts que són els dos escriptors més rellevants. Són complets, complexos, no en sobra res de la seva obra. Foix i Riba són un 10, el cim de la piràmide. En el terreny estricte de la poesia, just a sota hi ha altres noms, no menys valuosos. Citant sols els morts, podem parlar de Salvador Espriu, Màrius Torres, Maria-Mercè Marçal, Maria Àngels Anglada, Miquel Àngel Riera, Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Gabriel Ferrater, Joan Vi-

nyoli, Vicent Andrés Estellés... i Blai Bonet. Aquests quatre darrers ocupen, a més, una posició especial, perquè potser algun d'ells, d'aquí a cent anys, qui ho sap, podria ocupar el primer lloc. Els cànons, certament, canvien amb el temps.

Ferrater, Vinyoli, Estellés i Bonet són excel·lentment humans -Riba i Foix són déus-. Et parlen de tu a tu i llegir-los és com sentir la veu del millor amic, el seu plor, el relat d'una aventura amorosa frapant, la seva quotidianitat més elevada. A tots ells podríem estendre l'asseveració de Vidal Alcover sobre el nostre autor quan parla de la seva capacitat infinita: "Un poeta de la dimensió espiritual, però humana, de Blai Bonet no esgota mai les possibilitats d'un pensament, d'un esperit humà". L'escriptor sempre estira una mica més la corda, puja un graó més. Amb un objectiu: la bellesa entesa com la via de comunicació amb l'absolut, amb l'Art, però també amb la vida. Com deixa anar en un vers d'*El poder i la verdor* (1981): "La

Gràcies a petits segells i amics s'ha evitat la desaparició de l'autor

bellesa no és. La bellesa esdevé". És l'home qui crea bellesa i és conscient de gaudir d'aquest poder. "A la terra hi ha més coses que al cel", repeteix diverses vegades al *Cant XVI de Teatre del gran verd* (1983). I ell era un home de la terra.

El mateix autor, en el pròleg de *L'evangeli segons un de tants* (1967), afirma: "Si un escriptor no sap que duu penjada al coll la salvació dels qui han estat o són homes amb ell, és com deia Péguy de Dant, un home que passa per l'infern com un turista. Com un literat. El literat és un turista de la paraula. Jo vull ser un home de paraula. Home de paraula". I és cert, Blai Bonet és un dels escriptors catalans que millor ha emprat la llengua.

Més enllà de la poesia, el seu espai natural, novel·les com *El mar*, *Haceldama* o *Míster Evasió* ens transmeten d'una altra manera aquells perfums. Ens demostra que sap passar sense complicacions de l'abstracció de la poesia a la concreció de la narrativa, que els mons que crea en els poemes sap fer-los jugar en altres terrenys. El sentim parlar a través d'Andreu Ramallo, Andreu Crous, Salvador, Manuel Tur, tots els personatges que habiten la seva memòria. Sap ser cruel, tendre, desbocat, i sempre és jove. Els personatges tenen aquell vigor, de múscle fibrat, que un cop i un altre desprenen els seus versos precisos. esclar, greixava ben greixada la llengua, què és d'una expressivitat que el converteix en un escriptor únic. Encara que els editors amb diners poc responsables d'aquest país no ho hagin vist, com Blai Bonet, tan incòmode com vulguin, no n'hi ha cap.*

VAIG CONÈIXER ABANS EL PECAT QUE LA MAR

Blai Bonet està a l'altura de Ginsberg i de Pasolini

Text: **David Castillo**

Enyorem Blai Bonet, tant pel tracte obert i disposat a encuriosir-se per la gent jove com pel poeta, que era capaç de reinventar-se, sempre, però amb aquell toc transgressor que feia d'un poema un *Blai Bonet*, com un quadre és un *Tàpies* o una escultura és un *Chillida*, metonímic.

Blai és un poeta que marca un abans i un després, que viatja a través del seu temps amb els ulls ben oberts, però sense cedir als capricis de les modes. Li importava un rave la projecció i va fugir de la cosa catalana perquè es va adonar que aquí l'únic que li podien produir era impotència. I seguint el rastre de la seva obra es va refugiar on millor la podia gestar: una mare, una casa i un poblet perdut en una illa, que per a ell encara era de la calma, sense la cobdícia dels locals ni els histerismes dels ecologistes.

Mentre esperem l'obra completa, que fa anys que es manté encallada a Edicions 62, el Consell de Mallorca, a través de la diligència

eficax Margalida Pons, ofereix el volum *El color*, que conté els quatre primers poemaris del mestre, tots dels anys cinquanta: *Quatre poemes de Setmana Santa*, *Entre el coral i l'espiga*, *Cant espiritual* i *Comèdia*.

Necessària nova edició

El color és una nova edició, més que una reedició -tal com assenyala Pons- del volum que va publicar el 1986 la col·lecció *Tià de Sa Real*. Tal com especifica l'editora, "un volum que va molt més enllà de les individualitats dels quatre reculls que reuneix", quatre llibres influenciats per múltiples lectures i que serveixen com a pròleg del primer gran llibre de poemes de Blai Bonet, *L'evangeli segons un de tants* (premi Carles Riba del 1962, publicat el 1967). No obstant, *Cant espiritual*, amb les evidents connexions amb Ausiàs March, sant Joan de la Creu i Joan Maragall, té una grapat de poemes magnífics, com *Carta a Jaume Vidal Alcover* i *Cadira de l'amant*, autèntics *Blai Bonet*. Per no parlar

dels poemes sinuosos de *Comèdia*, que Pons defineix al brillant pròleg de l'edició com a "escriptura suburbial".

Mentre estudia l'existencialisme, la poesia social, Machado i els seus contemporanis catalans; mentre tempteja els ambients sòrdids catòlics, que ell contraposa sovint amb sentit de l'humor i fe, Blai cerca una veu pròpia que el convertirà en un dels grans escriptors catalans del segle, l'autor d'*El mar*, del 1958, i de les novel·les posteriors, i d'un conjunt de poemaris i de dietaris de gran intensitat. *El color* mostra la gestació d'una poètica peculiar, que parla sovint amb el lector, una veu que es farà crit a *Teatre del gran verd*, *El jove* i *Nova York*. Estic convençut que si Blai hagués estat en un país no tan anormal hauria tingut la recepció d'un Allen Ginsberg o d'un Pier Paolo Pasolini. En qualsevol cas, tenim una literatura capaç de crear autors com Blai Bonet, cosa que ni la Dictadura ni els inútils actuals han estat capaços de castrar.*